

УДК 347.998.8

Віталій Борисович ПЧЕЛН,

доцент кафедри адміністративного права і процесу Харківського національного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9540-9084>

ЩОДО ПРОБЛЕМ ПРАВООХОРОННОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДОЧИНСТВА В УКРАЇНІ

Ефективність здійснення судочинства залежить від багатьох факторів, одним із яких є належне його забезпечення. Правові основи такого забезпечення закріплені на рівні Конституція України, в ст. 130 якої вказано, що держава забезпечує фінансування та належні умови для функціонування судів і діяльності суддів [1]. На жаль доводиться констатувати, що на практиці наведений конституційний припис знаходить свою реалізацію не в повній мірі. Яскравим прикладом чого може слугувати незадовільний стан правоохоронного забезпечення національного судочинства.

Так, в якості одного з найпроблемніших аспектів правоохоронного забезпечення судочинства України слід розглядати забезпечення охорони судів. Задля виконання такого завдання свого часу функціонували спеціальні підрозділи судової міліції «Грифон», які належали до структури міліції громадської безпеки. Проте, з проведенням реформування правоохоронної системи країни, прийняттям Закону України «Про Національну поліцію» [2], органи судової міліції «Грифон» було ліквідовано. Відповідно до Розділу IX «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про Національну поліцію» до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» від 7 липня 2010 року вносилися зміни. Дані зміни були спрямовані на створення підрозділів відомчої воєнізованої охорони Державної судової адміністрації України (далі – ДСА України), що повинна була виконувати функції

ліквідованих підрозділів судової міліції. А доки вказана інституція не запрацює в повному обсязі, охорона судів, інших органів та установ судової системи, а також установ судових експертиз здійснюється підрозділами Національної гвардії та Національної поліції. Такій охороні підлягають: суди загальної юрисдикції; Вища рада юстиції; Вища кваліфікаційна комісія суддів; ДСА України; територіальні управління ДСА України; Національна школа суддів; установи судових експертиз Мін'юсту та Міністерства охорони здоров'я України [3]. Із чого слідує, що правоохоронне забезпечення судочинства разом із органами поліції здійснює Національна гвардія України.

У межах проведення судової реформи було прийнято абсолютно новий Закон України «Про судоустрій і статус суддів» від 2 червня 2016 року, в положеннях якого мова про підрозділи відомчої воєнізованої охорони ДСА України вже не йде. Проте в ст. 160 наведеного нормативно-правового акта встановлено, що підтримання громадського порядку в суді, припинення проявів неповаги до суду, а також охорону приміщень суду, органів та установ системи правосуддя, виконання функцій щодо державного забезпечення особистої безпеки суддів і членів їхніх сімей, працівників суду, забезпечення безпеки учасників судового процесу здійснює Служба судової охорони. При цьому, тимчасово, на період до початку виконання в повному обсязі повноважень Служби судової охорони її функції здійснюються підрозділами Національної поліції України та Національної гвардії України [4]. З цієї метою МВС України було видано наказ від 26 грудня 2016 року № 1352, яким затверджено Тимчасовий порядок забезпечення охорони судів, органів та установ системи правосуддя, а також підтримання громадського порядку в них [5]. Проте й на сьогодні розташовані в 801 приміщеннях суди, інші органи й установи в системі правосуддя, за офіційною інформацією ДСА України, залишаються без належної охорони, зокрема: 453 (56%) будівлі не охороняються взагалі; 197 (25%) будівель – тільки вдень; 5 (1%) будівель – лише вночі; 146 (18%) будівель – забезпечується цілодобовою охороною підрозділами Національної поліції України [6].

Таким чином, законодавством передбачено, що завдання із правоохоронного забезпечення судочинства покладено на Службу судової охорони ДСА України. Проте функціонування даного суб'єкта в повному обсязі ускладнює відсутність належного фінансування. А тому, на нормативно-правовому рівні визначено суб'єктів, які тимчасово повинні здійснювати правоохоронне забезпечення адміністративного судочинства й усієї судової системи – органи поліції й органи Національної гвардії. Вищенаведені органи в зв'язку із недостатнім кадровим потенціалом і неналежним фінансуванням не можуть в ефективний спосіб виконувати таке завдання, що прямо суперечить положенням національного законодавства. У зв'язку із чим, на сьогодні, через відсутність належного правоохоронного забезпечення діяльності органів судової влади, у тому числі адміністративних судів, принцип незалежності судді й судової гілки влади в цілому зазнає чималих порушень.

Список бібліографічних посилань:

1. Конституція України: від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Про Національну поліцію: Закон України: від 2 лип. 2015 р. № 580-VIII // Відомості Верховної Ради України. – 2015. – № 63. – Ст. 2075.
3. Про забезпечення охорони судів, інших органів та установ судової системи, а також установ судових експертиз: постанова Кабінету Міністрів України: від 9 лист. 2015 р. № 906 // Офіційний вісник України. – 2015. – № 90. – Ст. 3042.
4. Про судоустрій і статус суддів: Закон України: від 2 черв. 2016 р. № 1402-VIII // Офіційний вісник України. – 2016. – № 56.
5. Про затвердження Тимчасового порядку забезпечення охорони судів, органів та установ системи правосуддя, а також підтримання громадського порядку в них: наказ Міністерства внутрішніх справ України: від 26 груд. 2016 р. № 1352 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.vru.gov.ua/content/docs/Poryadok.pdf>
6. Хронологія створення Державної установи «Служба судової охорони» // Державна судова адміністрація України // офіційний сайт: <https://court.gov.ua/press/news/311998/>